

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY

Bakalářská práce na téma:

Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte
v MŠ

The assistant's role by an integration of a handicapped child in
kindergarten

Vedoucí bakalářské práce:
PaedDr. Helena Havlisová, Ph.D

Vypracovala:
Kristina Opřtová
IV. ročník učitelství pro MŠ

ANOTACE

Téma bakalářské práce je zaměřeno na asistenční službu u handicapovaných, integrovaných dětí v mateřských školách. První část práce obsahuje teoretické pojednání o handicapu, asistentovi a problematice integrace. Praktická část se pak zabývá výzkumem o aktuálním stavu vzájemné spolupráce asistentů a ředitelů v mateřských školách západočeského regionu, kterých se integrace týká. Výzkum též obsahuje výsledky komunikace mezi intaktními a handicapovanými dětmi, komunikace mezi pedagogy a rodiči a celkovou atmosférou na pracovištích. Poslední část se týká ukázky práce asistenta s handicapovaným žákem ve formě fotografií.

ABSTRAKT

The theme of my Bachelor's work is concentrated on assistance service by handicap children, integrated in a day nursery. The first part of the work contents theoretical explanation about handicap, assistant and integration problem. The practical part is interested in research of actual state of a reciprocal cooperation – assistant – director in nurseries in West Bohemian region where the integrations regarded. The research concerns also results of a communication among intact children and handicap children, a communication among specialists in pedagogy and parents and of a general atmosphere at workplaces. The last part concerns assistant work demonstration with a handicap pupil in a form of photos.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis

Poděkování: Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce PaedDr. Heleně Havlisové Ph.D. za odborné vedení a zároveň všem mateřským školám v západočeském regionu za pomoc při zpracování této práce.

TEORETICKÁ ČÁST

Obsah:

1 Úvod	7
2 Integrace	8
2.1 Pojem integrace	8
2.2 Formy integrace	9
2.3 Vývoj školské integrace	10
2.4 Výhody integrace	11
2.5 Nevýhody integrace	12
3 Integrace a právo	12
3.1 Základní legislativní dokumenty o integraci	13
3.1.1 Práva dětí	13
3.1.2 Vztahy ve školství, správa a samospráva škol	13
3.1.3 Zřízení speciálních tříd	14
3.1.4 Integrované vzdělávání	14
3.1.5 Integrace v mateřských školách	14
3.2 Souhrn právních dokumentů	15
3.2.1 Zákony	15
3.2.2 Vyhlášky	15
4 Handicap/postižení	16
5 Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte	17
5.1 Náplň práce asistenta učitele	17
5.2 Výběr asistenta	18
5.3 Asistent učitele X Osobní asistent	18
5.4 Spolupráce učitele a asistenta	19
6 Individuální vzdělávací program (IVP)	19
6.1 Obsah individuálního vzdělávacího programu	20
6.2 Postup zpracování	20

7 Předškolní vzdělávání	22
7.1 Charakteristika předškolního vzdělávání	23
7.2 Organizační formy předškolního vzdělávání v mateřské škole	23
7.2.1 Volná hra	23
7.2.2 Řízená činnost	24
7.2.3 Stravování	24
7.2.4 Odpočinek a hygiena	24
7.2.5 Pobyt venku	24
7.2.6 Rituály	25
7.2.7 Cvičení	25
7.2.8 Kroužky	25
7.2.9 Nepravidelné činnosti	25

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíl	27
2 Použité metody	27
2.1 Metoda volného rozhovoru	27
2.2 Metoda pozorování	28
2.3 Metoda dotazníku	28
2.4 Výsledky dotazníků	29
2.4.1 Výsledky dotazníků pro ředitele	29
2.4.2 Výsledky dotazníků pro asistenty	35
2.4.3 Výsledky dotazníků pro pedagogy	41
2.4.4 Shrnutí výsledků dotazníkové metody	45
3 Závěr	47
4 Přílohy	48
5 Literatura	64

1 Úvod

Téma asistenčních služeb u handicapovaných dětí v MŠ jsem si vybrala kvůli jeho momentální aktualitě a také proto, že mne samotnou tato problematika zajímá. Zajímalo mě, jak vypadá práce asistenta, co vše obsahuje a jaké vzdělání musí vlastně asistent mít.

Trendem dnešní doby je umisťovat handicapované děti mezi intaktní a to z důvodu jejich snadnějšímu začlenění do společnosti. Děti se necítí odstrkované či úplně odříznuté od ostatních lidí. Je to pro ně zlehčení situace ve které se právě nachází. Mým názorem je, že by se o takový způsob výchovy a vzdělání handicapovaných dětí mělo zajímat více lidí, než jen lidé, kteří se s handicapem setkávají díky své profesi. Je to zajímavá a obohacující zkušenost pro každého. Vždyť se jedná o stejné lidi jako jsme my ostatní, jen se o něco liší, jako například lidé různé rasy, různé barvy pleti nebo charakterem či zájmy. Nebylo by fér je z naší společnosti vyčlenit, neboť mají stejné právo na plnohodnotný život jako my ostatní.

Ze své vlastní zkušenosti vím, že se někteří lidé na handicap dívají takzvaně „přes prsty“. Nechtějí si připustit, že může někdo takový existovat a jsou vůči handicapu nepřístupní. A to je právě to, čeho bychom se měli vyvarovat a naučit se přijímat tyto lidi mezi sebe a ostatní. Já sama jsem se takovou věc musela naučit a dnes jam velice ráda, že se nebojím této problematiky, ale naopak se o ní zajímám.

Integrace handicapovaných dětí mezi intaktní členy společnosti již v předškolním věku, může pomoci ostatním lidem přestat vnímat handicap jako překážku v jejich životě. Velký a hlavní přínos je ale pro samotné jedince s handicapem, kteří integrací dostávají šanci se plnohodnotně zapojit do společnosti, která je kolem nich a bez zbytečných stresových situací v ní žít.

Obdivuji lidi, kteří svůj handicap zvládli natolik, že nemají problém s ním žít a myslím si, že může takových lidí v naší zemi stále přibývat a to právě díky integraci a asistentům, kteří handicapovaným lidem pomáhají. Sama bych si v budoucnu tuto činnost chtěla vyzkoušet a naučit se ji provádět profesionálně, nebo alespoň tak dobře, abych ji ve své profesi uměla a mohla uplatnit.

Má práce by tedy měla ukázat jak se dá prospěšně asistent u handicapovaných dětí využít a proč. V praktické části pak nahlíží do části naší republiky a mapuje počet asistentů a jejich spokojenost s prací, či obsah práce kterou vykonávají.

2 Integrace

2.1 Pojem integrace

Tento pojem používáme v dnešní době stále častěji. Ne však každý jej zcela přesně chápe, či mu úplně rozumí. Slovo integrace se vyvinulo z latinského pojmu integer, čili neporušený nebo úplný. Dnes již rozeznáváme dva náhledy na význam tohoto pojmu.

První představuje význam obsažený v odborných slovnících (Klimeš, 1986):

„Integrace – 1. knižní zcelení, ucelení, sjednocení, 2. biologické sjednocení, souladné spojení všech tělních částí v jednotlivý celek.“

Opakem integrace je nutno rozumět „segregaci“, z latinského segregatio – oddělování.“

(O. Müller, 2001)

Pokud tedy integrujeme, znamená to že zapojujeme žáky se zvláštními vzdělávacími potřebami do škol mezi intaktní žáky. V tomto případě musíme splňovat tyto podmínky:

- Vyučovat všechny žáky najednou, věnovat pozornost jejich individuálním možnostem a věku.
- Podporovat učitele.
- Podporovat žáka, tak aby integrace byla úspěšná, tedy zaměřit se na jeho tvůrčí schopnosti, dbát na svědomitost a zapojovat i rodiče.
- Snažit se kombinovat jak běžné metody školství, tak i speciální.
- Podporovat děti v úspěchu, dávat jim možnost sebevyjádření a zapojení se do kolektivu školy.
- Dbát na dodržování individuálního tempa všech dětí.

Z domácích autorů se fenoménu integrace ponejvíce věnuje Jesenský.

Integraci chápe jako „dynamický, posupně se rozvíjející pedagogický jev, ve kterém dochází k partnerskému soužití postižených a intaktních na úrovni vzájemně vyvážené adaptace během jejich výchovy a vzdělávání a při jejich aktivním podílu na řešení

výchovně vzdělávacích situací. Pro takto zvolené pojetí pak užívá termín „pedagogická integrace“. (Jesenský, 1995)

Dále Jesenský definuje integraci jako: „stav spolužití postižených a nepostižených při přijatelně nízké míře konfliktnosti vztahů těchto skupin. Je to stav při kterém intaktní společnost nepociťuje přítomnost ZdP jako mimořádný jev, se kterým neví co dělat, který od ní vyžaduje nepřiměřené osobní obětí. Je to stav, kdy intaktní jsou z vlastní vůle ochotni pomoci a berou to jako samozřejmost. Je to, ale také stav, kdy ZdP usiluje o maximální míru samoobsluhy, pomoc ze strany zdravých nevyžaduje, nebo v ní má pro intaktní přijatelné požadavky.“

(Jesenský, 1992)

Druhým naším nejznámějším autorem zabývajícím se integrací je prof. Sovák, který uvádí že:

„Nejvyšším stupněm socializace je tzv. integrace , tj. úplné zapojení individua stíženého vadou, u něhož byly důsledky vady zcela beze zbytku překonány...“ (Defektologický slovník, 1984). V tomto pojetí je integrace chápána jako nejvyšší stupeň procesu, v němž postižený „usiluje“ o začlenění do společnosti.“

(O. Müller, 2001)

2.2 Formy integrace

V České republice je možné se setkat s několika variantami školské integrace. Dva základní protipóly tedy jsou:

1: Dítě s handicapem zařazené mezi intaktní děti = integrace

2: Dítě s handicapem ve speciální škole či třídě = jiná možnost vzdělávání

Jde o varianty kdy v prvním případě bude dítěti věnována individuální možnost zařazení do školy běžného typu a v případě druhém zařazení mezi další jiné handicapované děti, například ve škole nebo třídě speciální. Tyto školy se převážně zřizují ve městech, kde se dá více předpokládat, že najdeme více zájemců o možnost této výuky. Oproti tomu na vesnicích by možná tento způsob vzdělávání byl obtížný a to v tom, že bychom hůře hledali děti s postižením, aby alespoň v minimálním počtu žáků, naplnili třídu tak, abychom využili tuto formu vzdělávání.

U obou forem se samozřejmě setkáme s výhodami i nevýhodami. Integrace mezi zdravé žáky v přirozeném prostředí je náročnější, a to v případě odborného vedení a zajištění speciálně pedagogických prostředků, pomůcek atd. Oproti tomu ve speciálních třídách je v podstatě zachován klasický princip výuky žáků. Pedagog musí mít ovšem speciálně pedagogické vzdělání a umět používat speciálně pedagogické metody a postupy. Co se týká kontaktu omezení s okolním světem, není zdaleka tak drastické jako u internátních škol nebo dokonce ústavů.

2.3 Vývoj školské integrace v České republice

Na území České republiky se můžeme setkat již s několika formami vzdělávání handicapovaných dětí. Jako je to i u mnoha dalších zemí, i Česká republika se snaží budovat svůj vlastní systém školství. Mezi to spadá i speciální školství – tedy různé speciální instituce, ústavy, školy atd. V dnešní době vidíme jako nutnost realizovat tyto instituce, neboť je nutné v nich poskytovat vzdělání handicapovaným dětem. Stále se ale ptáme, zda je v dostatečné míře poskytnuto vzdělání handicapovaným dětem.

Po roce 1950 se u nás rozvíjí další nové instituce. Mimo rozvoje ústavních zařízení se velice rozvíjí speciální školství. Speciální pedagogika poukazuje na to, že pokud se spojí více dětí s postižením u kterých se správně použijí speciálně pedagogické metody a postupy, lze zrealizovat vzdělávání handicapovaných dětí. To znamená že se v tomto období na území České republiky začínají vytvářet dva směry školství. Prvním je hlavní obecné školství, vyučující intaktní žáky a druhé, speciální školství, zaměřující se na žáky s postižením, handicapem. To znamená pro žáky kteří nesplňují fyzické, mentální či smyslové podmínky pro výuku v obecném školství (mateřské školy, základní a střední školy).

Bohužel ani tento systém školství nebyl schopen zajistit vzdělávání všech dětí. Některé děti byly vyčleňovány, a to zejména ty, které měli vyšší stupně mentálního postižení, nebo se jejich postižení kombinovala.

V období 1970-1989 jsme se občas mohli setkat s výukou jednoho dítěte v „běžném proudu“ školství. Šlo o vzdělávání založené na prosazení přání rodičů, či jiných vlivných osob ze strany dítěte. Právní řád ale takovouto výuku neobsahoval a tak tedy záleželo na každé škole, jak se této věci přizpůsobila. Nešlo ale o integraci ve smyslu dnešní, jak ji známe. Školy nebyly dostatečně speciálně pedagogicky zajištěny a připraveny na tuto formu výuky. Od handicapovaného dítěte se očekávaly stejné

výsledky jako od intaktních dětí. Osnovy nebyli nijak upravovány, když je nutno podotknout, že nebyli tak přísné jako v dnešní době. Výuka na prvních stupních základních škol v 70. letech byla víceméně volnější než dnes, a tak nebyl tak velký problém, tyto kritéria splnit. Proto zůstávalo velké množství žáků s výchovnými, sociálními či vzdělávacími problémy, stále na základních školách. Snad o pár let poději se zavedením nové koncepce vzdělávání, se děti s většími problémy, přemísťovali do zařízení, kde pro ně byla zajištěna zvláštní a odborná péče.

Tak jako se oddělilo běžné školství od speciálního, oddělila se i výuka a vzdělávání pedagogů. Učitelé jiných oborů než speciálních se o problematice speciální pedagogiky, dozvídali jen okrajově, na rozdíl od studentů zaměřených na tuto disciplínu. Ti pak získávali nové vědomosti a poznatky ve speciálním oboru nazvaném Učitelství pro školy a mládež vyžadující zvláštní péči.

2.4 Výhody integrace

Pokud srovnáme dřívější a dnešní postavení handicapovaného člověka ve společnosti, uvidíme velký posun v rozvoji lidských práv. Dnes je kladen důraz hlavně na to, že dokáže žít samostatně bez pomoci druhých lidí (záleží samozřejmě na typu, nebo stupni postižení) a má v životě širokou škálu možností, kde může uplatnit jak své vzdělání, tak schopnosti, nadání či talent. Můžeme tedy říci že dnešní svět, postavil handicapovaného člověka do zcela nového světla a pomáhá mu se v něm uplatnit a seberealizovat.

Tím se vysvětluje rozšíření školské integrace ve větší míře jak u nás, tak i v jiných zemích světa. Proto bychom měli vědět proč tuto techniku aplikovat a jaké přináší výhody zdravotně postiženým dětem a mládeži. Autoři časopisu Rytmus uvádí určitý výčet výhod:

1. „příprava na dospělý život v běžném prostředí
2. kvalitnější vzdělávání v důsledku vyšších nároků v běžném prostředí
3. společné dospívání vrstevníků
4. efektivní využívání zdrojů (speciální pedagogové a další odborníci, speciální pomůcky)
5. rozvoj přátelství dětí se SVP s vrstevníky bez postižení
6. snazší přijímání rozdílů
7. práce v týmu (učitelé běžné školy, speciální pedagogové, rodiče, asistent)
8. individuální přístup

9. větší zapojení rodičů

10. podpora naplňování lidských práv a vyrovnávání příležitostí“

(Kol. autorů, Rytmus 2003)

2.5 Některé ztížené podmínky integrace

Nelze říci, že je integrace dokonalá forma vzdělávání. Má samozřejmě své pro ale i proti. V této kapitole se zaměříme na její ztížené podmínky školské integrace. Jednoduše a logicky můžeme začít u náročnosti aplikace, a to zejména ve smyslu zajištění podpůrných integračních a speciálně pedagogických potřeb a pomůcek pro dítě. Dále klade integrace vyšší nároky na vzdělání pedagogů v oblasti speciální pedagogiky. Dalším záporem může být i financování. Tím máme na mysli například drahé speciální pomůcky, zajištění interiéru atd. Pokud jsme se zmínily o interiéru je třeba dodat další těžší nárok a to na jeho úpravu. Je třeba znát přesný charakter handicapu a zajistit pro dítě přijatelné a vlné prostředí, tak aby se v něm cítilo příjemně a hlavně aby v něm nedošlo k případnému úrazu (například při integraci dítěte s postižením zraku). A jako další nevýhodu, můžeme brát v úvahu konfliktnost mezi dětmi. Může se stát, že budou některé děti reagovat na integraci jinak než bychom předpokládali. Záleží potom na pedagogovi, jak dokáže zvládnout atmosféru ve třídě.

Nevýhody je možno shrnout do jednotlivých bodů:

1. zajištění pomůcek
2. vzdělání pedagogů
3. finanční prostředky
4. úpravy interiérů
5. konfliktnost dětí

3 Integrace a právo

Pokud se zamyslíme hlouběji nad integrací, vyjmemme otázky personalistiky, pedagogiky, různých organizací a jiných věcí které stále dokola ovlivňují její chod, dojdeme k její hlavní podstatě, která by měla být naplněna a dávana za její cíl. A tou je právo být mezi ostatními dětmi, lidmi. V běžném životě nejde pro handicapovaného

člověka rozdělovat svět na „můj speciální“ a „jejich normální“. Nechápejme to ale tak, že integrace zcela odstraní speciální pomoc, či podporu. Integrace pouze napomůže handicapovanému jedinci aby se přirozeně zapojil mezi intaktní členy společnosti. V dřívější době bylo toto pro handicapovaného člověka těžší v tom smyslu, že nebyla možnost integrace, ale existovali pouze internátní školy, nebo určité ústavy. Dnes vstup do společnosti není pro postižené natolik stresující jako dříve.

Můžeme tedy říci, že z právního pohledu je integrace šancí na to, nebýt diskriminován. To také poukazuje na jedno ze základních lidských práv – právo rovnoprávnosti. Ale pozor – neměli bychom tento pojem zaměňovat s pojmem rovnost lidí. Lidé si už od pradávna nejsou a nemohou být rovni. Rodí se s rozlišnou rasou, náboženstvím, barvou pleti, vlasů, velikostí... U handicapovaných lidí je samozřejmě rovnost na první pohled nedostačující. Ať už se jedná o různé možnosti, dostupnosti, vzdělání atd.

„Přestože si lidé nejsou a nemohou být rovni (vyjma utopických či vypjatě ideologických teorií), mohou být rovnoprávní.“

(O. Müller, 2001)

3.1 Základní legislativní dokumenty o integraci

3.1.1 Práva dětí

Právy dětí se zabývá dokument nazývaný se Úmluva o právech dítěte a ta, zakazuje jakoukoliv diskriminaci dětí. Což se týká i dětí handicapovaných jako, jakýchkoliv jiných.

3.1.2 Vztahy ve školství, správa a samospráva škol

Státní správou a samosprávou škol, se zabývá zákon ČNR č. 564/1990 Sb. Tento zákon jasně stanovuje, že o tom zda bude dítě zařazeno do školy, rozhoduje ředitel, přičemž se bere ohled na to, zda má pobyt v nejbližším okolí školy – pak je bráno přednostně. A jako další věcí je v tomto zákoně stanovena povinnost školského úřadu přidělit škole finanční prostředky či zvýšit náklady, které jsou spojeny s výukou zdravotně handicapovaných dětí.

3.1.3 Zřízení speciálních tříd

Vyhláška MŠMT č. 291/1991 Sb., umožňuje ředitelům škol, zřizovat speciální třídy a provádět ve škole integraci. Ta je ale možná, jen u dětí smyslově postižených, tělesně postižených, či u dětí s vadou řeči. Vyhláška nestanovuje integraci u dětí mentálně postižených. Jejich integrace je možná podle školského zákona, ustanovení 58a, a to pouze formou takzvaného experimentu.

3.1.4 Integrované vzdělávání

V roce 1997/8 vyšel metodický pokyn, zabývající se integrovaným vzděláváním. Poprvé bylo pedagogům umožněno zařazení handicapovaných dětí do běžných škol mezi intaktní děti. Tento pokyn již před tím vyšel v roce 1993.

Dnes se integrací těchto dětí zabývá Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č.j. 13 710/2001-24 ze dne 6.6.2002, kde se hovoří i o dalším pedagogovi na třídě, tudíž asistentovi.

3.1.5 Integrace v mateřských školách

Úpravou prošla i vyhláška MŠMT č. 35/1992 Sb. o mateřských školách, ve které se hovoří o společném pobytu intaktních dětí a handicapovaných dětí v mateřské škole. Protože cílem předškolního vzdělávání, je utužovat tělesný, psychický i sociální rozvoj dětí, předpokládá vyhláška zařazení handicapovaných dětí do mateřských škol.

„Podle ust. § 4 vyhlášky se do třídy mateřské školy mohou zařazovat děti:

- od dvou let věku na základě vyjádření praktického lékaře pro děti a dorost, nelze-li pro malý počet těchto dětí zřídit v místě jesle,
- smyslově, tělesně, mentálně postižené, s vadami řeči, s více vadami po projednání s odborným lékařem,
- s výchovnými a vývojovými poruchami.

Pro účely vyhlášky se uvedené děti považují za děti s postižením.“

(O. Müller, 2001)

Tato vyhláška určuje i počet dětí ve třídě. Většinou se jedná o počet, který nepřesahuje dvacet dětí intaktních a starších tří let. O handicapované děti v mateřské škole, se stará pedagog, který zajišťuje jejich výchovu, vede je k samostatnosti, snaží se je podporovat v jejich individuálním rozvoji a společenské integraci. V případě, že je v mateřské škole více než šest dětí handicapovaných, zajišťuje škola speciálního pedagoga.

V mateřské škole lze vytvořit kromě individuální integrace i speciální třídy pro děti které jsou tělesně, duševně, smyslově handicapované, pro děti s vadou řeči, s vývojovou poruchou, kombinací postižení nebo pro děti s více vadami najednou. V tomto případě ale nesmí přesáhnout počet dětí ve třídě deset.

3.2 Souhrn právních dokumentů

Integrovaní handicapovaných dětí do škol běžného typu je ošetřeno několika zákony a vyhláškami:

3.2.1 Zákony

a) Zákon č. 49/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb.

b) Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

(<http://www.msmt.cz/dokumenty>)

3.2.2 Vyhlášky

a) Vyhláška č. 43/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání

b) Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

c) Vyhláška č. 227/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 62/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

d) Vyhláška č. 107/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování

e) Vyhláška č. 322/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku

f) Vyhláška č. 47/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech

(<http://www.msmt.cz/dokumenty>)

4 Handicap / Postižení

„Termínem postižení je třeba rozumět velké množství různých funkčních omezení, která se vyskytují v každé populaci ve všech zemích světa. Lidé mohou být postiženi fyzickou, mentální nebo smyslovou vadou, zdravotním stavem nebo duševním onemocněním. Handicap potom představuje ztrátu nebo omezení příležitosti účastnit se života společnosti na stejné úrovni jako ostatní.“ (O. Müller, 2001)

Termín „označuje konflikt osoby s postižením a prostředí. Jeho účelem je položit důraz na nedostatky v prostředí i v mnoha organizovaných aktivitách ve společnosti, např. informacích, komunikaci a vzdělávání, které zabraňují osobám se zdravotním postižením, aby se zapojily za vyrovnaných podmínek.“ (Standardní pravidla, 1997)

Handicap je nepříznivou situací pro člověka, který nemůže vůči svému postižení vykonávat takové věci, které by běžně dokázal. Znamená to překážky v každodenních činnostech, ať už sebeobslužných či jiných. Je to znevýhodnění vůči svým vrstevníkům, kteří od něj očekávají stejné výsledky, jaké podávají oni sami. Stejně výsledky ale taktéž čekají rodiče, učitelé a jiní lidé, kteří se s postiženým dítětem setkávají. Tyto překážky pak nazýváme handicapem – situace, které sám bez pomoci postižený jedinec nezvládne. Handicap ovlivňuje chod rodiny ze které postižený jedinec pochází, ovlivňuje ale zároveň i naši společnost, která se v jeho důsledku mění, čili snaží se přizpůsobit tak, aby se handicapovaný cítil co možná nejvíc bezpečně. Z toho vyplývá, že handicap klade vysoké nároky i na finanční zajištění.

Proces handicapu nemá stálý ráz, nýbrž se mění. Jako se mění a přizpůsobuje jeho okolí, mění se i handicap. Může se zhoršovat, zlepšit, či být zkomplikovaný, ale

pořád je dlouhodobý. Pokud někdo trpí krátkodobou újmou zdraví, nebo je se svým stavem vyrovnán, nejedná se o handicap, ale pouze o přechodný stav.

Handicap vyžaduje důslednou a individuální diagnózu a její následný konkrétní a správně určený výsledek, který by měl být plně zohledňován při výchově a výuce tohoto handicapovaného jedince. Důležitým prvkem ve vzdělávání handicapovaného žáka, je pedagog, který je seznámen s přesnou diagnózou dítěte a umí s ním pracovat. Umí využívat všech speciálně pedagogických metod a postupů které vyžaduje postižení handicapovaného žáka.

5 Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte

Handicapované dítě, které je integrováno ve třídě MŠ, může mít natolik specifické potřeby či pomůcky, že se učitel nedokáže věnovat v plné míře jemu ani ostatním žákům. Proto existuje možnost využití asistenta. Asistent se může věnovat pouze integrovanému dítěti, a nebo je takzvaně „při ruce“ učiteli a věnuje se i ostatním dětem. Je důležité, aby výběr asistenta byl posouzen vždy na základě určitého odborného pracoviště.

5.1 Náplň práce asistenta učitele

Autoři časopisu Rytmus uvádí souhrn věcí, které by měl asistent ve třídě zastávat:

- „je přítomen ve třídě po celou dobu vyučování
- po domluvě s učitelem pracuje s dítětem podle IVP
- po domluvě s učitelem se zapojuje do práce s třídou (výměna rolí asistent-učitel)
- pomáhá dítěti s přípravou pomůcek na vyučování
- pomáhá dítěti s orientací po školní budově, při přesunech mimo budovu a s jednoduchou obsluhou
- účastní se schůzek, které se týkají integrovaného dítěte
- je součástí týmu pro tvorbu IVP
- účastní se konzultací k sestavování měsíčních plánů pro jednotlivé předměty
- řídí se pokyny učitele a podle potřeby pracuje s ostatními dětmi ve třídě
- účastní se pravidelných školení asistentů pořádaných SPC nebo jinou organizací“

(Kol. autorů, Rytmus 2003)

Asistent pracuje pod vedením třídního učitele, řídí se jeho pokyny, měl by se účastnit na sestavování individuálního vzdělávacího plánu pro integrované dítě. Dále by měl mít přístup k pomůckám které se týkají integrace a hlavně být seznámen s dítětem o které bude pečovat, s jeho rodiči a rodinným zázemím, a také s potřebami které dítě vyžaduje. To vše je pro asistenta důležité proto, aby mohl dítěti pomoci například se začleněním do kolektivu intaktních dětí, aby mu pomohl vytvořit si nové návyky které se ve třídě dodržují atd. Pokud se obě strany učitele i asistenta shodnou, je možné, aby asistent pracoval i s ostatními dětmi.

5.2 Výběr asistenta

Při výběru asistenta je v první řadě brát v úvahu jeho vzdělání nebo zaměření zájmů. Pedagogické vzdělání může být sice výhodou, ale není na tomto místě podmínkou. Stejně tak jako zkušený pedagog, může tuto činnost dobře zastávat i osoba, momentálně vykonávající takzvanou „civilku“.

„Dalšími kritérii při výběru asistentů jsou jejich:

- schopnost práce s dětmi i s dětmi se SVP (speciálními vzdělávacími potřebami)
- empatie
- tvořivost při práci s dětmi a při přípravě pomůcek
- dovednost komunikovat s učiteli, rodinou a ostatními žáky
- trpělivost
- ochota učit se novému“

(Kol. autorů, Rytmus 2003)

Asistenti se mohou účastnit vzdělávacích kurzů, zaměřených pro jejich činnost. Tyto kurzy či semináře většinou organizují speciálně pedagogická centra či jiné organizace. Aby se asistenti dále vzdělávali, je důležité pro pružnost jejich práce a také proto, že nemusí být zaměstnaní jen pod danou školou, ale na jiném místě.

5.3 Asistent učitele a osobní asistent

Při integraci handicapovaného dítěte v mateřské škole může podpůrné asistenční služby vykonávat jak asistent učitele, tak i osobní asistent. Specifikace funkce a náplň práce obou asistentů se liší. U asistenta pedagoga se jedná o práci v tom smyslu, že provádí pedagogickou činnost, kdežto u osobního asistenta se jedná o pomoc jedinci, který

nezvládá například sebeobslužné činnosti či jiné. Jednoduše řečeno nezvládá běžné věci kvůli svému handicapu, kterým se každý den věnuje, ale za normálních okolností by je zvládl. Osobní asistent tedy provádí sociální službu. Pokud pomáhá handicapovanému dítěti ve škole, jde většinou o pomoc fyzickou.

5.4 Spolupráce učitele a asistenta

Za vzdělávání integrovaného žáka sice zodpovídá učitel, ne asistent ale protože s ním pracují obě dvě strany, je nutné aby spolu dokázali komunikovat a spolupracovat. To znamená aby se vzájemně informovali o jeho postupech a výkonech a vymezovali spolu další cestu jeho vzdělání a výchovy. Vhodné je si například domluvit schůzky, na kterých spolu prodiskutují práci integrovaného dítěte a další práci, které se budou věnovat se všemi dětmi najednou. Tyto schůzky pak mají výhodu v tom, že učitel může provést kontrolu dosavadní práce integrovaného dítěte, kterou má on sám na starost. Ne jen jeho práci ale i chování.

6 Individuální vzdělávací program (IVP)

Individuálním vzdělávacím plánem máme na mysli pomůcku, která nám ulehčuje práci s handicapovaným dítětem, které je integrováno v běžné škole, to znamená mateřské škole, základní škole či střední škole. Zpracování tohoto dokumentu je potřeba věnovat velký důraz, protože obsahuje důležité prvky pro další rozvoj a výchovu integrovaného handicapovaného žáka.

Pokud budeme hledat v metodickém pokynu MŠMT, nalezneme informaci o tom, že ředitel školy je povinen se speciálně zdravotním centrem zajistit IVP, a to k datumu nástupu daného handicapovaného žáka.

6.1 Obsah Individuálního vzdělávacího programu

Oldřich Müller ve své literatuře zpracovává návrh obsahu IVP. Podle něj, by měl obsahovat:

- a) „Cíl jehož má být dosaženo. Jedná se o vzdělávací cíl obecně, s rozepsáním na konkrétní vzdělávací cíle (dovednosti, znalosti, výkony) v jednotlivých předmětech. Tato část plánu vzniká ve spolupráci všech zainteresovaných vyučujících. Po konzultaci a se souhlasem rodičů je možno do programu zařadit i cíle výchovné, odstranění zlovyků, nesprávných návyků a postojů ap.
- b) Prostředky speciálně pedagogické podpory, kterých bude k naplnění cílů IVP použito. Rozepsány budou služby a intervence odborného charakteru.
- c) Popis zvláštních speciálně-pedagogických metod, postupů a organizačních forem užívaných při práci s dítětem. Jedná se zejména:
 - případné úpravy učebního plánu
 - rozhodnutí o způsobech integrace v konkrétní skupině (třídě)
 - využití specifických dovedností a speciálních znalostí dítěte
- d) Aplikace všech uvedených „dat“ na vzdělávací práci v jednotlivých předmětech. Zde půjde o stanovení vlastních, konkrétních cílů v každé učební disciplíně – předmětu.
- e) Pravidla komunikace s rodiči dítěte. Předávání informací o žákovi, způsob setkávání (nejméně jednou za dva měsíce) na němž se obě strany informují o svých zkušenostech, obtížích a úspěších uplynulého období.
- f) Termíny a způsoby vyhodnocování výsledků“

(O. Müller, 2001)

6.2 Postup zpracování

Směrnice MŠMT k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení doporučuje postup zpracování IVP.

1. Individuální vzdělávací plán je pro ředitele důležitým dokumentem, a to pro to, že díky němu, může žádat o navýšení finančních prostředků pro integrované dítě ve škole.

2. Individuální vzdělávací program by měl vypracovávat učitel, který má na starost výuku daného žáka, spolu s ním vypracovává program speciálně pedagogické centrum, nebo pedagogicko psychologická poradna, dále výchovný poradce, nebo školní speciální pedagog a psycholog, a samozřejmě se na jeho úpravě podílí i rodiče handicapovaného dítěte. Vždy musí být vypracovaná kopie, která se zasílá poradenskému centru, se kterým škola spolupracuje.

3. Individuální program by měl být pro dítě pružný, to znamená upravovaný podle potřeb dítěte po celý školní rok, a měl by být zhotoven před nástupem žáka do školy, nejpozději do měsíce po jeho nástupu.

4. Individuální plán by měl být schválen i podpisem a to podpisem ředitele, vyučujícího pedagoga, poradce z daného speciálního centra a rodiči dítěte. Pokud je žák již plnoletý, může i on dokument podepsat.

5. Plán vychází ze školního vzdělávacího programu školy, ze stanovení závěrů daného poradenského centra a z vyšetření specialisty lékaře dítěte. Plán by měl brát ohled i na názory rodičů dítěte. Pokud se jedná o dítě se sníženou úrovní rozumových schopností, měl by plán vycházet ze školních plánů školy, určené pro tyto děti. V obsahu individuálního vzdělávacího programu nalezneme důležité informace, které se týkají integrace žáka. To jsou:

a) „údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi,

b) údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení a klasifikace, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek, absolutoria,

c) potřebu dalšího pedagogického pracovníka k výuce speciálních dovedností (např. čtení Braillova bodového písma, psaní na Pichtově psacím stroji, práce se speciálními informačními technologiemi, výuka prostorové orientace a samostatného pohybu zrakově postižených, výuka prostřednictvím znakového jazyka, individuální logopedická péče, náprava specifických poruch učení nebo chování) nebo dalšího

pracovníka podílejícího se na práci se žákem. U žáka se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah. V případě potřeby zajištění nezbytné pomocné činnosti se uvede návrh na zapojení občana ve výkonu civilní služby apod.“

(<http://www.msmt.cz/vzdelavani>)

6. Plán musí taktéž obsahovat veškerý seznam speciálně pedagogických pomůcek, které jsou použity pro výuku a vzdělávání handicapovaného dítěte.

7. Přesné jméno pedagogického poradce, z poradenského centra, který bude škole vypomáhat při integraci dítěte.

8. Dále zde musí být uvedena finanční částka, která bude při vzdělávání žáka zapotřebí.

9. jakékoliv změny v plánu, musí škola prodiskutovat a měnit s rodiči dítěte, pokud je plnoleté, tak s ním samotným.

7 Předškolní vzdělávání

Při každém institucionálním vzdělávání se kontaktují žáci s učiteli a vytvářejí společně cestu k určitému cíli. Rozumíme tím že se společně učí novým věcem, rozšiřují si své obzory vědomostí a získávají nové postoje a názory na svět a vše v něm.

Předškolní vzdělávání je první zkušeností dítěte, se kterou se v jeho ranném věku setkává. Je pro něj stejně důležité jako jeho výchova v rodině. Rodinnou výchovu pouze ale doplňuje a obohacuje o zkušenosti, které v rodině nezíská. Jedná se především o styk s jeho vrstevníky, kteří jsou stejně staří, mají stejné problémy jako on atd. Jednoduše jsou to děti se stejnými věkovými zvláštnostmi. A tím je právě předškolní vzdělávání tak důležité, jak pro dítě, tak i pro učitele, který by měl „své“ děti dobře znát, aby s ním mohl dále pracovat.

7.1 Charakteristika předškolního vzdělávání

V prvních letech života dítěte se dá velice ovlivnit rozvoj jeho psychických, fyzických a sociálních předpokladů. V tomto ranném věku se utváří jeho osobnost. Jeho výchovu mají na prvním místě na svědomí jeho rodiče, oni jsou ti první, kteří by mu měli vše vysvětlit a naučit ho tomu.

Jak už jsme výše uvedli, předškolní vzdělávání je pro dítě pouze doplňujícím prvkem vzdělávání v tomto věku. Pomáhá mu pochopit věci nebo situace ke kterým v rodině nedochází, uspokojuje jeho potřeby či doplňuje různé nedostatky. U handicapovaných dětí pomůže učitel dítěti se zapojením do kolektivu nebo mu vypomůže při jeho speciálních potřebách.

„Institucionální předškolní vzdělávání je dnes organizováno především v mateřských školách a zahrnuje zpravidla děti od tří do šesti let. Předškolní vzdělávání není povinné. Svým pojetím, výchovným zaměřením a organizací života má pozitivní vliv na pozdější úspěšnost dětí, úroveň jejich výkonů i schopnost společenské integrace. V současnosti se objevuje nová potřeba ve zdůvodněných případech umožnit jako výjimku zařazení dítěte mladšího tří let, neboť 20% dětí se podle výzkumů rodí do neúplných rodin.“

(MŠMT, Bílá kniha, 2001)

7.2 Organizační formy předškolního vzdělávání v mateřské škole

„Organizační formy dne v mateřské škole by se měli co nejvíce přibližovat životu dítěte doma v rodině a současně vytvářet podmínky k jeho optimálnímu rozvoji. Profesionální vedení dítěte ve skupině vrstevníků zaštitěné komplexním materiálním zabezpečením včetně stravování, umožňuje propojovat výhody institucionálního vzdělávání s rodinným prostředím. Vzdělávání předškolního dítěte neleží pouze v řízených činnostech, ale ve všem, co se v mateřské škole děje. Proto i formy vzdělávání, které mateřská škola dítěti nabízí, jsou odlišné od jiných druhů škol a mají své přínosy i rizika, kterých by si měl být každý pedagog vědom a snažit se je ve svém působení eliminovat.“

(Svobodová, 2007)

7.2.1 Volná hra

Jak už sám název napovídá, tyto hry vychází z dětí, podle toho s čím si chtějí hrát, jsou tedy spontánními a také se při nich nevědomě učí, rozvíjí své dovednosti, získávají nové

postoje, návyky, názory a zkušenosti. Učitelka do her dětí zasahuje jen pokud potřebují pomoc nebo pokud si s ní chtějí samy z vlastní vůle hrát, tedy jako spoluhráč. Nikdy hru dětí nepřerušuje, pouze jim může napomoci při řešení konfliktů.

7.2.2 Řízená činnost

Při řízené činnosti se dítě dozvídá o zajímavostech světa, získává nové vědomosti, dovednosti, návyky a názory. Učitelka s dětmi pracuje podle tématu které momentálně obsahuje jejich tématický celek. (Například – Vánoce, Jaro, Prázdniny, Zvířátka, atd.) Při vytváření těchto celků je především důležité brát ohled na zkušenosti a zájmy dětí. Je samozřejmě možné je i v rámci výuky upravovat podle momentálního zaujetí dětí.

7.2.3 Stravování

Pro stravování v mateřské škole jsou určeny zásadní hygienické a zdravotnické parametry, kterých by se zaměstnanci školy měli držet a obnovovat jídelníček tak, aby dětem chutnal a podporoval jejich zdraví. Zároveň je důležité dát dětem na výběr, tak aby vyzkoušely jídla která běžně v rodině neochutnají a také aby se postupně vytvářel jejich zdravý životní styl a postoj k jídlu. Děti se učí při jídle sebeobsluže a pomoci druhým dětem. Učitelka by vždy měla jít svým žákům správným příkladem.

7.2.4 Odpočinek a hygiena

Děti potřebují také odpočívat. Ne každé dítě ovšem vydrží ležet v klidu celou hodinu a půl nebo dvě. To je do značné míry poznat u předškolních dětí, které se po půl hodině strávené na lehátku vrtí a jsou neklidné. Zde se nám nabízí, využít této chvíle a individuálně se věnovat těm dětem, které potřebují procvičit různé činnosti, které budou jako předškoláci již brzy potřebovat.

7.2.5 Pobyt venku

Školní zahrada je jako stvořená ke hrám a dovádění na čerstvém vzduchu. Děti zde relaxují, hrají si a některé dokonce zažívají největší dobrodružství jaké je kolem paneláku ve městě nepotká. Zahrada by měla být zabezpečena tak aby nedošlo k případnému úrazu. A jako další část pobytu venku by měli učitelky MŠ využívat

vycházky. Hlavně do okolí školy, které by děti měli poznat a všimat si jeho změn, například v ročních obdobích.

7.2.6 Rituály

V mateřské škole se ráno zdravíme, v poledne si přejeme dobrou chuť, po obědě si povídáme pohádky či říkanky, při oslavě narozenin zpíváme písničku, při seznamování hrajeme hru... takové činnosti by se daly nazvat rituály. Pro každé dítě mají jiný význam, ale zároveň pro všechny mají určité významy stejné. Například že musíme dodržovat určitá pravidla, protože každá věc někam patří a nějakým způsobem se dělá, že ne každý je můj dobrý kamarád, ale znám ho a mohu se od něj něco dozvědět, a nebo že tady v té školce to znám a znám i lidi kteří v ní pracují a je mi mezi nimi dobře.

7.2.7. Cvičení

Každý den se v MŠ hrají pohybové hry a to z důvodu zdraví dětí, které by se měli alespoň krátkou chvíli pohybovat tak, aby se jejich tepová frekvence zvedla na vyšší úroveň tepů za minutu. Honičky jak tyto hry nazýváme, jsou většinou různé a hlavně vhodně nemotivovány, takže se zapojí i děti, které se do řízeného cvičení příliš nehrnou. Hry rozvíjí jak prostorou orientaci, tak hrubou motoriku, ale i sociální vztahy mezi dětmi.

7.2.8 Kroužky

Každá MŠ se může pochlubit svými aktivitami, a těmi bývají právě na prvním místě takzvané zájmové kroužky pro děti. Ty se věnují různým činnostem od výtvarných až po tělovýchovné či hudební. Jsou k nabídce v době odpočinku, tedy po obědě. Navštěvují je děti které po obědě nespí a měli by být nabídnuty všem dětem bez rozdílu.

7.2.9 Nepravidelné činnosti

Výlety, koupání v bazénu, besídky, návštěvy jiných škol, divadelních představení, exkurze atd. To jsou všechno činnosti, které přináší dětem něco nového. Pro učitelku jsou ovšem obrovským vykřičníkem pro přípravu a organizaci. Dítě by se při nich mělo cítit bezpečně a naopak by nemělo mít pocit svázanosti či strachu. Mnoho dětí má při těchto příležitostech své první zkušenosti, ať už jde o divadlo, první výstup před

obecenstvem, či návštěvu statku nebo ZOO. Proto je důležité nabídnout dětem možnost volby, aby se necítily k činnosti nucené, nebo dokonce aby neměly trauma na celý život.

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíl

Úvodem do praktické části bych chtěla uvést co bylo cílem bakalářské práce.

1. Zmapovat stav asistované výchovy v Mš v západočeském regionu
2. Komunikace mezi asistentů a rodiči handicapovaného dítěte v Mš
3. Komunikace asistenta s vedením Mš, pedagoga ve třídě s asistentem a pedagoga s ředitelem Mš ohledně integrace

2 Použité metody

K tomu abych naplnila své cíle, jsem použila několik metod.

1. Metodu volného rozhovoru
Tato metoda byla použita u pedagogů, asistentů a ředitelů mateřských škol k získání doplňujících informací.
2. Metodu pozorování
Metodu jsem použila z důvodu zjištění vztahů dětí ve třídě, vztahů mezi učitelem a asistentem, ale hlavně spokojenosti handicapovaného integrovaného žáka – tzn. Jak se ve třídě cítí, jak k němu přistupují děti ve třídě a jaké má k dispozici speciální pomůcky.
3. Dotazníkovou metodu
Metoda dotazníku šetřila vztahy na pracovišti a hodnocení integrace z pohledu asistentů, pedagogů a ředitelů Mš

2.1 Metoda volného rozhovoru

Při rozhovoru s asistentem, pedagogem a ředitelem mateřské školy jsem získala informace hlavně o integrovaném dítěti, jeho stavu v prvopočátcích integrace a informace o momentálním stavu. Výsledkem šetření je zlepšování stavu dítěte. Další zajímavou informací, kterou bych ráda uvedla je, důvod rozhodnutí pro integraci se zapojením asistenta. Tato otázka se týkala především ředitele a měla za výsledek naplnění koncepce zařízení. To znamená, že soužití intaktních a handicapovaných dětí

je součástí jejich školního vzdělávacího programu, tudíž využívají možnosti integrace za pomoci asistenta již několik let. Od asistenta jsem se pak dozvěděla jeho důvod zastávání této činnosti a tou bylo jeho vnitřní osobní přesvědčení o pomoci nejen handicapovaným dětem, ale i dospělým lidem. Sama učitelka, se kterou jsem měla možnost hovořit mi sdělila její náhled na integraci a pobyt asistenta ve třídě u handicapovaného dítěte. Dal by se shrnout do několika slov a to, že určitě souhlasí s pomocí asistenta dítěti a hlavně se snížením počtu dětí ve třídě a to z důvodu většího prostoru pro individuální péči o všechny děti, nevyjímaje integrované.

2.2 Metoda pozorování

Při metodě pozorování jsem sledovala především chování intaktních dětí k handicapovanému dítěti, spolupráci učitele a asistenta, vybavení třídy, práci asistenta s handicapovaným dítětem. (Dále už jen Markétkou)

Z mého pozorování vyplynula tato fakta: ostatní děti na Markétku reagují velice dobře, myslím si že už si na ní za dva roky její integrace dobře zvykly. Některé děti jí přinášejí hračky, ač vědí že si s nimi nebude hrát jako ostatní, ale rádi jí pomáhají, mluví s ní, pohladí ji i obejmou. Z toho je znát přívětivá atmosféra ve třídě. Asistentka s učitelkou neustále komunikuje, sdělují si informace jak o Markétce tak o ostatních dětech, ale i organizační informace. Například o pohybu ve třídě, změnách činností a tak dále. Třída je zařízena jako každá běžná třída v mateřské škole, jen je zde navíc nábytek, který Markétka potřebuje kvůli svému handicapu. To znamená židle na kolečkách se sklápěcím stolem a v tělocvičně pak relaxační bazén s umělohmotnými kuličkami. Dále Markétka využívá speciální kočárek, který ale není vlastnictvím mateřské školy, nýbrž jejím vlastním. Asistentka pomáhá Markétce hlavně se sebeobslužnými činnostmi, s pohybem, se cvičením a celkovou manipulací, protože stupeň Markétčina handicapu je kombinovaný.

2.3 Metoda dotazníku

Tuto metodu jsem se snažila využít ve všech mateřských školách západočeského regionu. Sestavila jsem tři typy dotazníků. Jeden pro asistenty, druhý pro pedagogy a třetí pro samotné ředitele mateřských škol. Celkově jsem rozeslala, a některé osobně předala, 28 dotazníků pro každou zmíněnou osobu. Výsledky jejich šetření uvádím níže v tabulkách, které jsou jednotlivě popsány a vysvětleny. V každé tabulce je uvedena otázka z dotazníku a její následný výsledek, tudíž počet odpovědí.

2.4 Výsledky dotazníků

V této kapitole a jejích podkapitolách se budeme věnovat výsledkům, získaných z položených dotazníků ředitelům, asistentům a pedagogům mateřských škol v západočeském regionu.

Tabulka č.1 obsahuje všeobecný výsledek dotazníků, počet jejich rozeslání a počet vrácených dotazníků.

Tabulka č.1 Úspěšnost dotazníků

Osoba	Počet zaslaných dotazníků	Počet získaných dotazníků	%
Asistent	28	20	71,4
Pedagog	28	20	71,4
Ředitel	28	22	78,5

Rozesláno bylo pro všechny tři šetřené skupiny vždy 28 dotazníků, vrátilo se 20 dotazníků od asistentů a také od pedagogů, což činí 71,4 % vrácených a vyplněných dotazníků. Od ředitelů se jednalo o 22 vyplněných dotazníků, což je 78,5 %.

2.4.1 Výsledky dotazníků pro ředitele

V tabulkách č. 2 – 20 jsou uvedeny data získaná z dotazníků od ředitelů mateřských škol.

Tabulka č.2 Pohlaví ředitelů

Pohlaví	Výsledek
Žena	22
Muž	0

Zde se dozvíme o počtu žen a mužů na postech ředitelů mateřských škol. Výsledkem je 22 žen jako ředitelek.

Tabulka č. 3 Věk ředitelů

Věk	Výsledek
20-30	0
31-40	3
41-50	8
51-60	11

Tato tabulka odkrývá věkové rozmezí ředitelů škol. Nejvíce dotázaných ředitelů je ve věku mezi

51 – 60 lety. Dále pak mezi 41 – 50 lety a pouze tři ředitelé jsou ve věku 31 – 40 let.

Tabulka č. 4 Odpracované roky ve funkcích ředitelů

Jak dlouho působíte na postu ředitele	Výsledek
0-1 rok	2
2-5 let	1
6-10 let	3
10-15 let	2
16-20 let	7
20-30 let	6
31-40 let	1
41-50 let	0

Tato tabulka ukazuje dobu působení na postu ředitele. Sedm dotázaných ředitelů vykonává svoji funkci již 16 – 20 let, o jednoho méně pak 20 – 30 let. Tři ředitelé jsou na tomto postu 6 – 10 let, dva ředitelé 0 – 1 rok, taktéž dva 10 – 15 let, jeden ředitel 2 – 5 let a znovu jeden 31 – 40 let.

Tabulka č. 5

Odkud znáte tuto možnost vzdělávání	Výsledek
Porady pro ředitele	8
Semináře, samostudium	9
Škola	3
Odborné časopisy	4
Internet	3
Kolegové, známí, příbuzní	2

V tabulce č.5 jsou prezentována data vztahující se k dotazu na to, kde se seznámili s možností asistované výchovy v MŠ. V některých odpovědích bylo zaškrtnuto více odpovědí, proto se neshodují s počtem získaných dotazníků. Nejvíce se s touto možností ředitelé setkávali na poradách pro ředitele a na různých seminářích.

Tabulka č. 6 Nadšenost pro integraci

Zaujetí možností integrace	Výsledek
Ano, velice mě oslovila	13
Ano, ale nezaujala mne natolik	7
Nezaujala mě, ale přijímám ji	2
Rozhodně mě nezaujala	0

V tabulce se dozvíme nakolik ředitelé mateřských škol zaujala možnost integrace.

Z počtu 22 ředitelů, odpovědělo 13 ředitelů velice kladně, 7 o něco méně kladně. Pouze 2 ředitelé natolik nezaujala.

Tabulka č. 7 Doporučení integrace

Doporučení integrace jiným MŠ	Výsledek
Ano	22
Ne	0

Všichni ředitelé by stoprocentně doporučili integraci i jiným mateřským školám.

Tabulka č. 8 Znalosti o integraci

Hodnocení svých znalostí	Výsledek
Výborné	1
Dobré	10
Uspokojivé	9
Průměrné	1
Nekvalitní	1
Velice neuspokojivé	0

Dvacet ředitelů si myslí že jejich znalosti o integraci a asistenci jdou na dobré, nebo alespoň uspokojivé úrovni.

Tabulka č. 9 Hodnocení asistenta

Hodnocení způsobu práce asistenta	Výsledek
Výborná	19
Dobrá	2
Uspokojivá	1
Průměrná	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Dvacet jedna ředitelů hodnotí práci asistenta kladně, na výborné až dobré úrovni.

Tabulka č. 10 Hledání asistenta

Způsob hledání asistenta	Výsledek
Mezi kolegy, v kolektivu	15
Mezi rodiči s odpovídajícím vzděláním	2
Už v MŠ byl	1
Doporučen jinou institucí	4

V tabulce se dozvíme jak ředitelé hledali asistenta do školy. Vidíme že 15 ředitelů hledalo mezi svými kolegy, 2 dokonce i mezi rodiči.

Tabulka č. 11 Nabízení vzdělání

Nabídka asistentovi možnosti dalšího vzdělání	Výsledek
Ano	22
Ne	0

Všichni ředitelé poskytují asistentovi možnost dalšího vzdělání

Tabulka č. 12 Úroveň vzdělání asistenta

Vzdělání asistenta podle Vašeho mínění	Výsledek
Základní	0
Základní + kurz	0
Střední pedagogické	9
Střední + kurz	6
Vyšší odborné	3
Vysokoškolské	4

Z této tabulky je vidět, že 9 ředitelů si myslí že asistent by měl mít alespoň střední pedagogické vzdělání, 6 ředitelů se domnívá že by měl mít střední vzdělání s odpovídajícím kurzem pro asistenty, tři si myslí že by měl mít vyšší odborné a 4 vysokoškolské.

Tabulka č.13 Platové ohodnocení asistenta

Přiměřené platové ohodnocení asistenta, podle Vašeho mínění	Výsledek
Ano	6
Ne	11
Nedokáží posoudit	5

Jedenáct ředitelů má pocit nekvalitního platového ohodnocení asistentské práce, šes dostatečného a pět to nedokáže posoudit.

Tabulka č.14 Doplnění svých znalostí

Úvaha o doplňování svých znalostí	Výsledek
Ano	10
Ne	12

Deset ředitelů uvažuje o doplnění si vzdělání o integraci a asistenci, dvanáct o tom neuvažuje.

Tabulka č. 15 Komunikace mezi řediteli a asistenty

Komunikace s asistentem	Výsledek
Výborná	20
Dobrá	2
Uspokojivá	0
Průměrná	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Dvacet ředitelů soudí že komunikace s asistentem je výborná, pouze dva že je dobrá.

Tabulka č. 16 Úroveň komunikace ředitelů a rodičů

Komunikace s rodiči	Výsledek
Výborná	6
Dobrá	12
Uspokojivá	2
Průměrná	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

18 ředitelů soudí, že komunikace s rodiči je na výborné až dobré úrovni.

Tabulka č. 17 Zájem rodičů

Zájem rodičů o práci s dítětem	Výsledek
Ano	22
Ne	0

Všichni rodiče handicapovaného dítěte se zajímají o práci asistenta s jejich dítětem.

Tabulka č. 18 Množství integrací na jedné Mš

Na Mš probíhá více integrací	Výsledek
Ano	9
Ne	13

V devíti školách je integrováno více dětí, ve třinácti pouze jedno.

Tabulka č. 19 Speciální pomůcky ve školách

Nutnost zajištění speciálních podmínek vůči integraci	Výsledek
Ano	19
Ne	3

V devatenácti mateřských školách bylo potřeba zajistit speciální podmínky s ohledem na integraci. Většinou se jedná o úpravy interiérů, pořizování speciálních pomůcek nebo rehabilitačních pomůcek.

Tabulka č. 20 Spolupráce s jinými institucemi

Spolupráce s dalšími institucemi	Výsledek
Ano	22
Ne	0

V každé z dotázaných Mš se jedná o spolupráci s nejbližším SPC, v 5 školách spolupracují s PPP a ve většině případech s dalšími institucemi, které navštěvují děti v rámci vzdělávání – například základní škola, klášter, zoologická stanice a tak dále. S těmito institucemi spolupracují nezávisle na integraci, navštěvují je všechny děti. Základní školu například při výtvarné výchově, kdy chodí do keramické dílny, nebo předškoláci při prohlídce školy.

2.4.2 Výsledky dotazníků pro asistenty

V tabulkách č. 21 – 44 jsou uvedeny údaje, získané z dotazníků pro asistenty

Tabulka č. 21 Pohlaví asistentů

Pohlaví	Výsledek
Žena	20
Muž	0
Celkem	20

Všichni námi oslovení asistenti jsou ženy.

Tabulka č. 22 Věk asistentů

Věk	Výsledek
20-30	2
31-40	9
41-50	6
51-60	3

Věk u asistentů se pohybuje v devíti případech mezi 31-40 lety, v šesti případech mezi 41-50 lety, ve třech případech mezi 51-60 lety a ve dvou případech mezi 20-30 lety.

Tabulka č. 23 Vzdělání asistentů

Dosažené vzdělání	Výsledek
Středoškolské	11
Vysokoškolské	9

Asistenti z dotazované skupiny mají v 11 případech středoškolské vzdělání, 9 jich pak má vysokoškolské.

Tabulka č. 24 Úvazek asistentů

Úvazek	Výsledek
0,5	13
1	2
0,5 + 0,5	5

Třináct z dotázaných asistentů je zaměstnáno na 0,5 úvazku, dva na celý úvazek a pět na 0,5 + 0,5 což znamená že vedle asistence ještě učí.

Tabulka č. 25 Odpracované roky ve školství

Jak dlouho působíte ve školství	Výsledek
0-1 rok	2
2-5 let	6
6-10 let	4
10-15 let	1
16-20	5
20-30	3
31-40	0
41-50	0

Nejvíce asistentů pracuje ve školství 2-5 let, dále pak 16-20 let. Čtyři 6-10 let, tři 20-30 let, dva 0-1 rok a jeden 10-15 let.

Tabulka č.26 Seznámení s náplní práce

Informovanost o náplni práce vedením	Výsledek
Ano	20
Ne	0

Všichni dotázaní asistenti byli informováni o své náplni práce vedením.

Tabulka č. 27 Absolvované kurzy

Absolvování kurzů týkajících se integrace	Výsledek
Ano	16
Ne	4

Šestnáct asistentů absolvovalo kurzy týkající se integrace. Čtyři žádný neabsolvovali. (Jsou to kurzy týkající se určitého handicapu se kterým asistenti pracují a kurzy zaměřené na výuku asistentů samotných – zaměřené přímo na asistentskou pomoc.)

Tabulka č. 28 Další vzdělávání

Poskytnutí dalšího vzdělání	Výsledek
Ano	20
Ne	0

Všem asistentům poskytují jejich ředitelé možnost dalšího vzdělání.

Tabulka č. 29 Sběr informací

Sběr nových informací - kde	Výsledek
Knihy	15
Časopisy	16
Internet	11
Nezajímám se	0

Šestnáct asistentů sbírá další nové informace o integraci a asistenci v odborných časopisech, patnáct v knihách a jedenáct z internetu.

Tabulka č. 30 Zaujetí integrací

Zaujetí možností integrace	Výsledek
Ano, velice mě oslovila	19
Ano, ale nezaujala mne natolik	1
Nezaujala mě, ale přijímám ji	0
Vůbec mě nezaujala	0

Devatenáct asistentů velice zaujala možnost integrace, pouze jednoho o něco méně.

Tabulka č. 31 Hodnocení znalostí

Hodnocení svých znalostí	Výsledek
Výborné	4
Dobré	9
Uspokojivé	4
Průměrné	3
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivé	0

Devět asistentů z dvaceti dvou dotázaných hodnotí své znalosti jako dobré, čtyři jako výborné, další čtyři jako uspokojivé a tři jako průměrné.

Tabulka č. 32 Doporučení integrace

Doporučení integrace jiným MŠ	Výsledek
Ano	20
Ne	0

Všichni dotázaní asistenti by doporučili integraci i jiným mateřským školám.

Tabulka č. 33 odpracované roky ve funkci asistenta

Doba působení na postu asistenta	Výsledek
1-2 roky	11
3-4roky	7
4-5 let	2
5 a více let	0

Jedenáct asistentů působí na svém postu 1-2 roky, sedm 3-4 a dva 4-5 let.

Tabulka č. 34 Seznámení se s profesí

Odkud znáte tuto profesi	Výsledek
Ze školy	9
Od ředitele MŠ	5
Od rodičů handicapovaného dítěte	4
Z prostředků mediální komunikace	2

Devět asistentů se seznámilo s možností této profese ve škole, pět od ředitele školy, čtyři od rodičů handicapovaného dítěte a dva z prostředků z médií.

Tabulka č. 35 Nedostatky v asistenci

Největší nedostatek asistentské problematiky	Výsledek
Informovanost	3
Nedostatek materiálů	5
Komunikace mezi složkami: SPC, rodina, legislativa, škola... atd.	11
Nedostatečné legislativní či právní ošetření	4
Finanční zajištění	6

Největší nedostatek asistentské problematiky vidí asistenti v komunikaci mezi SPC, rodinou, legislativou a školou, dále ve finančním zajištění, pak v nedostatku metodických materiálů, jako další problém vidí v nedostatečném legislativním či právním ošetření a naposled v informovanosti.

Tabulka č. 36 Komunikace asistenta s pedagogem

Komunikace s pedagogem na třídě	Výsledek
Výborná	17
Dobrá	2
Uspokojivá	1
Průměrná	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Komunikaci s pedagogem na třídě hodnotí v celku všichni kladně.

Tabulka č. 37 Komunikace asistenta s ředitelem MŠ

Komunikace s vedením MŠ	Výsledek
Výborná	19
Dobrá	1
Uspokojivá	0
Průměrná	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Také tak hodnotí i komunikaci s vedením MŠ

Tabulka č. 38 Komunikace asistentů s rodiči

Komunikace s rodiči	Výsledek
Výborná	13
Dobrá	4
Uspokojivá	1
Průměrná	1
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Stejně i komunikaci s rodiči handicapovaného dítěte.

Tabulka č. 39 Asistent a děti ve třídě

Přijetí asistenta ostatními dětmi	Výsledek
Výborné	12
Dobré	5
Uspokojivé	3
Průměrné	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivé	0

Ostatní děti ve třídě asistenty přijímají celkem výborně, v pěti školách dobře a ve třech uspokojivě.

Tabulka č. 40 Intaktní děti a integrované dítě

Přijetí integrovaného dítěte ostatními dětmi	Výsledek
Výborně	9
Dobře	9
Uspokojivě	2
Průměrně	0
Nekvalitně	0
Velice neuspokojivě	0

V dvakrát devíti školách přijímají ostatní děti integrované dítě výborně a podruhé dobře, jen ve dvou školách uspokojivě.

Tabulka č. 41 Platové ohodnocení asistentů

Platové ohodnocení	Výsledek
Dobré	5
Špatné	4
Neumím posoudit	11

Jedenáct asistentů nedokáže posoudit stav svého platového ohodnocení, pět asistentů si myslí že je ohodnoceno dobře a čtyři mají pocit špatného platového ohodnocení.

Tabulka č. 42 Věk integrovaných dětí

Věk integrovaného dítěte	Výsledek
3-4 roky	5
4-5 let	7
5-6 let	9

Věk integrovaných dětí se v devíti případech pohybuje mezi 5-6 lety, v sedmi případech se věk pohybuje mezi 4-5 lety a v pěti případech mezi 3-4 roky.
(V jedné třídě jsou integrované 2 děti)

Tabulka č. 43 Stupně handicapů integrovaných dětí

Stupeň handicapu u integrovaného dítěte	Výsledek
Lehký	6
Střední	4
Těžký	1
Kombinovaný	9

Stupeň handicapu se u integrovaných dětí pohybuje v šesti školách na lehkém stupni, ve čtyřech školách na středním stupni, v jedné škole se jedná o těžký stupeň handicapu a v devíti školách je to kombinace několika postižení najednou.
(V jedné třídě jsou integrované 2 děti)

Tabulka č. 44 Spolupráce s jinými institucemi

Spolupráce s dalšími institucemi	Výsledek
Speciálně pedagogické centrum	20
Pedagogicko psychologická poradna	13

Všichni asistenti spolupracují s dalšími institucemi, jedná se dvě uvedené.
(Spolupracují dohromady se dvěma – proto více odpovědí)

2.4.3 Výsledky dotazníků pro pedagogy

V tabulkách č. 45-61 jsou uvedeny výsledky dotazníků pro pedagogy působící ve třídě, kde probíhá integrace.

Tabulka č. 45 Pohlaví pedagogů ve třídách s integrací

Pohlaví	Výsledek
Žena	20
Muž	0
Celkem	20

Ve všech třídách kde probíhá integrace je pedagogem žena.

Tabulka č. 46 Věk pedagogů ve třídách s integrací

Věk	Výsledek
20-30	4
31-40	5
41-50	8
51-60	3

Věk učitelek se ponejvíce pohybuje mezi 41-50 lety, v pěti případech mezi 31-40 lety, ve čtyřech případech mezi 20-30 lety a ve třech případech je stáří učitelek mezi 51-60 lety.

Tabulka č. 47 Vzdělání pedagogů

Dosažené vzdělání	Výsledek
Středoškolské	11
Vysokoškolské	9

Jedenáct pedagogů absolvovalo střední školu, devět vysokou školu.

Tabulka č. 48 Odpracované roky ve školství

Jak dlouho působíte ve školství	Výsledek
0-5 let	4
6-10 let	0
10-15 let	6
16-20	0
20-30	8
31-40	2
41-50	0

Ve školství působí osm učitelek 20-30 let, šest 10-15, čtyři 0-5 a dvě 31-40 let.

Tabulka č. 49 Seznámení s integrací

Informovanost o integraci od ředitele	Výsledek
Ano	19
Ne	1

Devatenáct učitelek bylo informováno od ředitele MŠ o obsahu integrace a asistence, pouze jedna ne.

Tabulka č. 50 osobní zájem o integraci

Sběr informací o integraci	Výsledek
Knihy	15
Odborné časopisy	11
Internet	17
Škola	7
Praxe	1
Odborné semináře	2
Nezajímám se	0

Nejvíce informací sbírají učitelé o integraci z internetu, knih a časopisů, dále mají vědomosti ze škol a seminářů, v jednom případě z praxe.

Tabulka č. 51 Nadšení pro integraci

Zaujala vás možnost integrace?	Výsledek
Ano, velice	12
Ano, ne mnoho	6
Ne, ale přijímám ji	1
Rozhodně ne	1

Ve většině případů pedagogy možnost integrace zaujala.

Tabulka č. 52 Doporučení jiným školám

Doporučení integrace jiným MŠ	Výsledek
Ano	17
Ne	3

Sedmnáct učitelek by integraci doporučilo i jiným školám, pouze tři ne.

Tabulka č. 53 Hodnocení práce asistenta pedagogem

Jak podle vás pracuje asistent	Výsledek
Výborně	18
Dobře	1
Uspokojivě	0
Průměrně	1
Nekvalitně	0
Velice neuspokojivě	0

V osmnácti případech podle pedagoga pracuje asistent na výborné úrovni, v jednom případě dobře a v dalším jednom průměrně.

Tabulka č. 54 Komunikace pedagoga s asistentem

Komunikace mezi vámi a asistentem	Výsledek
Výborná	18
Dobrá	1
Uspokojivá	0
Průměrná	1
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Většina pedagogů hodnotí spolupráci s asistentem na výborné úrovni.

Tabulka č. 55 Komunikace pedagoga s ředitelem Mš

Komunikace s vedením	Výsledek
Výborná	19
Dobrá	1
Uspokojivá	0
Průměrná	0
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Komunikace s vedením Mš je hodnocena taktéž na výborné úrovni.

Tabulka č. 56 Komunikace mezi pedagogem a rodiči integrovaného dítěte

Komunikace s rodiči	Výsledek
Výborná	8
Dobrá	11
Uspokojivá	1
Průměrná	1
Nekvalitní	0
Velice neuspokojivá	0

Komunikace s rodiči handicapovaného žáka je hodnocena v osmnácti případech jako dobrá, v osmi jako výborná a ve dvou jako uspokojivá a průměrná.

Tabulka č. 57 Asistent a intaktní děti

Jak přijímají ostatní děti asistenta	Výsledek
Výborně	13
Dobře	5
Uspokojivě	1
Průměrně	1
Nekvalitně	0
Vůbec nepřijímají	0

Po většinu případů přijímají ostatní děti asistenta výborně, jen v pěti školách dobře a v jedné uspokojivě.

Tabulka č. 58 Intaktní děti a handicapované dítě

Jak přijímají děti integrované dítě	Výsledek
Výborně	16
Dobře	1
Uspokojivě	2
Průměrně	1
Nekvalitně	0
Vůbec nepřijímají	0

Integrované dítě je podle pedagogů taktéž přijímáno výborně, jen jednou dobře, dvakrát uspokojivě a jednou průměrně.

Tabulka č. 59 Platové ohodnocení pedagoga ve třídě s integrací

Dostatečné platové ohodnocení	Výsledek
Ano	9
Ne	5
Neumím posoudit	6

Devět učitelek má pocit dostatečného platového ohodnocení, pět je přesvědčeno o opaku a šest učitelek tuto situaci nedovede posoudit.

Tabulka č. 60 Věk dětí ve třídě s integrací

Věk dětí ve třídě	Výsledek
3 až 4 roky	5
4 až 5 let	4
5 až 6 let	5
Smíšená třída	6

V pěti školách je věk dětí ve třídě kde probíhá integrace 3-4 roky, ve čtyřech 4-5 let, v dalších pěti 5-6 let a šest tříd je smíšených.

Tabulka č. 61 Počty dětí ve třídách s integrací

Počet dětí ve třídě	Výsledek
Méně než 20	0
20 až 24	3
24 až 26	6
27 až 28	11
Jiné	0

V jedenácti třídách je počet dětí mezi 27-28, v šesti mezi 24-26, ve třech mezi 20-24 dětmi.

2.4.4 Shrnutí výsledků dotazníkové metody

Část která se týká vyhodnocení tabulek, je dost rozsáhlá, proto ji krátce shrňme v několika odstavcích, které obsahují výsledky všech dotázaných ředitelů, asistentů a pedagogů.

Ředitelské profese zastávají především ženy, a jejich věk se pohybuje mezi čtyřiceti až šedesáti lety. Pouze ve třech školách je věk ředitelek mezi třiceti až čtyřiceti lety. Zde je vidět, že věk ředitelek, je celkem vysoký. Ale s věkem přibývají i zkušenosti, jak se ukázalo v jiné části dotazníků, kde jsme zjistili, že svou profesi zastávají již několik let a jejich vzdělání je stále obohacováno o nové informace. Proto do školek, ve kterých působí, zařadily možnost integrace a využívají při této metodě možnost asistentské pomoci a zcela určitě by jí doporučily i jiným mateřským školám. Své asistenty hodnotí velmi kladně, na výborné až dobré úrovni a snaží se jim nabízet další možnosti vzdělávání. Ředitelky v západočeském kraji, mají pocit neuspokojivého platového ohodnocení svých zaměstnanců, kterých se přímo týká integrace. Se svými kolegy, vycházejí velmi dobře a stejně tak i s rodiči integrovaných dětí a snaží se všem vytvářet podnětné a příjemné prostředí, ve kterém společně pobývají.

Věk **asistentů** je velmi různý. Pohybuje se od dvaceti let až do šedesáti. Můžeme tedy říci, že i zkušenosti jsou různé a znalosti též. Více jak polovina dotázaných asistentů má středoškolské vzdělání, ostatní mají vysokoškolské. Všichni si ale průběžně doplňují své znalosti a vědomosti. Opět se jedná o ženy, které jsou jak se zdá velmi nadšené pro svou profesi, neboť se nejvíce vědomostí snaží získávat z odborné literatury a jsou profesí zaujaté na nejvyšší úrovni. Je škoda, že toto povolání nezastávají i muži, protože nejvíce případů integrace se týká dětí s kombinovaným postižením, a to vyžaduje i velkou fyzickou sílu. I asistenti by stoprocentně doporučili integraci jiným školám. S úrovní komunikace se svým vedením jsou spokojeni, taktéž i s komunikací s pedagogem a s rodiči handicapovaného dítěte. Největší problém který

vidí v asistenci, se týká komunikace mezi rodinou, legislativou, školou a SPC. Svoje platové ohodnocení většinou nedokáží posoudit. Ve škole jsou spokojeni, protože i ostatní děti na ně reagují dobře. Věk těchto dětí se pohybuje od tří do šesti let, tak jako v každé mateřské škole, poněkud však se jedná o třídy předškoláků.

Znovu se dostáváme k pohlaví, a to u **pedagogů**. Jedná se o stejný výsledek jako v předešlých profesích a to jsou ženy. Věk učitelek se pohybuje mezi dvaceti až šedesáti lety, nejvíce dotázaných učitelek je však ve věku čtyřiceti až padesáti lety. V západočeském kraji se jedná spíše o učitelky se středoškolským vzděláním, když jejich kolegyně které mají vzdělání vysokoškolské jsou jen o kousek za nimi. Své profesi se věnují deset až třicet let a stále se vzdělávají, doplňují si informace o nových metodách. Jedná se hlavně o informace z internetu, odborných knih a časopisů. Integrace která probíhá v jejich třídách je velmi zaujala a rozhodně by ji doporučili dále. S asistentem, s vedením i s rodiči dětí vychází dobře, s dětmi výborně. Počty dětí ve třídách se pohybují v rozmezí dvacet až dvacet osm dětí.

3 ZÁVĚR

Předložená práce byla zaměřena na asistenci u handicapovaných dětí integrovaných v mateřské škole a měla zjistit aktuální stav asistované výchovy v mateřských školách v západočeském regionu. Kladla si za cíl především zjistit, jak funguje jeho spolupráce asistenta s učitelem ve třídě a také, zda (a jaké) se vyskytují problémy při integraci či.

Ukázalo se, že ačkoliv u nás integrace probíhá již skoro dvacet let, je stále co doplňovat a zlepšovat. Ponejvíce chybí pedagogům metodické pomůcky a lepší finanční zabezpečení, pro zajištění správného integrovaného vzdělávání. Dále nejsou spokojeni s počtem žáků ve třídách. V tomto ohledu s nimi souhlasím, protože jsem sama při pozorování viděla, že vysoký počet dětí ve třídě, snižuje kvalitu komunikace učitele s dětmi a opačně, která je při integraci velice potřebná.

V České republice je forma integrace více rozvinuta na základních školách, kde asistentská pomoc má zcela jiný charakter než ve škole mateřské. Na základní škole se jedná o pomoc s výukou a vzděláním, kdežto v mateřských školách, jak se ukázalo, mají asistenti v hlavní náplni práce především pomoc se sebeobslužnými činnostmi, s hygienickými návyky, sociálním zařazením atd. I literatura spíše píše o základních školách než o mateřských.

Z toho plyne, že je nutné rozšířit povědomí o možnosti integrace již v mateřské škole i mezi širší veřejnost, než jsou jen pedagogové, psychologové a jiné profese s nimi spojené. Možná by se o tuto možnost začalo zajímat více rodičů s handicapovaným dítětem a tím pádem, by se mohly zlepšit i jiné, dosud problematické stránky integrace.

Tato práce, mě obohatila o nové poznatky v oblasti integrace a asistence, které určitě využiji ve své budoucí praxi. Naučila jsem se novým věcem a dokonce jsem měla možnost si sama alespoň na chvíli vyzkoušet roli asistenta u handicapovaného dítěte. Poznala jsem, že tato profese není nijak zvlášť jednoduchá, ať se týká psychické stránky, tak ale i fyzické. Tato profese vyžaduje i určité specializované vzdělání. Myslím si, že ač je docela náročná, není přiměřeně platově ohodnocena.

Doufám, že se v budoucích letech stav integrace s pomocí asistenta bude stále zlepšovat, a že i já budu mít možnost se na tom alespoň z části podílet.

4 PŘÍLOHY

Dotazník pro asistenta pedagoga

Vážení kolegové,

jmenuji se Kristina Opřtová, studuji na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, obor Učitelství pro Mateřské školy. Téma mé bakalářské práce nese název Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte v Mš. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který vytvoří podklad pro vypracování právě této práce.

Prosím Vás o velmi pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek. U otázek které nabízejí jednotlivé možnosti, Vámi vybranou možnost zaškrtněte. U otázek s volnou odpovědí, připište svůj názor.

Vámi poskytnuté informace jsou zcela anonymní! Data, získaná dotazníkem, poslouží pro statistické zpracování údajů o integraci a asistentech v oblasti západočeského regionu.

Předem Vám děkuji za Vaši spolupráci

Kristina Opltová

Dotazník:

1. Pohlaví: žena muž
2. Věk:
3. Pracovní zařazení podle smlouvy:
4. Nejvyšší dosažené vzdělání:
5. Úvazek:
6. Jak dlouho působíte ve školství:
7. Informoval Vás zaměstnavatel o přesné náplni Vaší práce?
 - a) Ano
 - b) Ne
8. Absolvoval/a jste nějaké kurzy, týkající se asistence u handicapovaných dětí?
 - a) Ano
Jaké:
.....
.....
.....
 - b) Ne
9. Poskytuje Vám zaměstnavatel možnost dalšího vzdělání týkající se asistence či integrace?
 - a) Ano
 - b) Ne
10. Kde sbíráte (např. nové, doplňující) informace o integraci?
 - a) Knihy
 - b) Odborné časopisy
 - c) Internet
 - d) Nikde, nezajímám se
 - e) Jiné

.....
.....

11. Líbí se Vám možnost integrace?

- a) Ano, velice mě oslovila
- b) Ano, ale ne mnoho
- c) Ne, ale přijímám ji
- d) Rozhodně ne

12. V čem spatřujete výhody integrace?

.....
.....
.....

13. Na kolik hodnotíte své znalosti z oblasti integrace?

- a) Výborné
- b) Dobré
- c) Uspokojivé
- d) Průměrné
- e) Nekvalitní
- f) Velice neuspokojivé

14. Doporučil/a byste integraci i jiným MŠ?

- a) Ano
- b) Ne

15. Jak dlouho pracujete na postu asistenta pedagoga?

- a) 1-2 roky
- b) 3-4 roky
- c) 4-5 let
- d) 5 a více

16. V čem spatřujete výhody úlohy asistenta u handicapovaných dětí v MŠ?

.....
.....
.....

17. Proč jste zvolil/a právě tuto profesi asistenta?

.....
.....
.....

18. Odkud jste se dozvěděla o této profesi?

.....
.....
.....

19. Kde cítíte největší nedostatek asistentské problematiky?

- a) Informovanost
- b) Nedostatek materiálů
- c) Komunikace mezi jednotlivými složkami
(SPC – rodina – legislativa – škola...atd.)
- d) Nedostatečné legislativní, či právní ošetření
- e) Jiné.....
.....

20. V čem spočívá Vaše hlavní náplň práce?

.....
.....
.....

21. Jak hodnotíte komunikaci mezi Vámi a pedagogem ve třídě?

- a) Výborná
- b) Dobrá
- c) Uspokojivá
- d) Průměrná
- e) Nekvalitní
- f) Velice neuspokojivá

22. Jak hodnotíte komunikaci s vedením MŠ?

- a) Výborná
- b) Dobrá
- c) Uspokojivá
- d) Průměrná
- e) Nekvalitní

f) Velice neuspokojivá

23. Jak hodnotíte komunikaci s rodiči?

- a) Výborná
- b) Dobrá
- c) Uspokojivá
- d) Průměrná
- e) Nekvalitní
- f) Velice neuspokojivá

24. Jak na vás reagují ostatní děti ve třídě?

- a) Výborně
- b) Dobře
- c) Uspokojivě
- d) Průměrně
- e) Nekvalitně
- f) Vůbec nepřijímají

25. Jak přijímají děti ve třídě integrované dítě?

- a) Výborně
- b) Dobře
- c) Uspokojivě
- d) Průměrně
- e) Nekvalitně
- f) Vůbec nepřijímají

26. Máte pocit kvalitního platového ohodnocení vaší práce?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Neumím posoudit

27. Jaký je věk dítěte, které je ve třídě integrováno?

- a) 3-4 roky
- b) 4-5 let
- c) 5-6 let
- d) Více

28. Jaký stupeň handicapu byl stanoven u integrovaného dítěte?

- a) Lehký
- b) Střední
- c) Těžký
- d) Kombinovaný

29. S jakými dalšími institucemi spolupracuje MŠ v zájmu integrovaného dítěte?

- a) Speciální pedagogické centrum
- b) Pedagogicko psychologická poradna
- c) Jiné.....
-

Dotazník pro pedagoga

Vážení kolegové,

jmenuji se Kristina Opltová, studuji na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, obor Učitelství pro Mateřské školy. Téma mé bakalářské práce nese název Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte v Mš. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který vytvoří podklad pro vypracování právě této práce.

Prosím Vás o velmi pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek. U otázek které nabízejí jednotlivé možnosti, Vámi vybranou možnost zaškrtněte. U otázek s volnou odpovědí, připište svůj názor.

Vámi poskytnuté informace jsou zcela anonymní! Data, získaná dotazníkem, poslouží pro statistické zpracování údajů o integraci a asistentech v oblasti západočeského regionu.

Předem Vám děkuji za Vaši spolupráci

Kristina Opltová

Dotazník:

1. Pohlaví: žena muž
2. Věk:
3. Pracovní zařazen podle smlouvy:

4. Nejvyšší dosažené vzdělání:
5. Úvazek:
6. Jak dlouho působíte ve školství:
7. Informoval Vás zaměstnavatel o tom, co obnáší integrace?
- c) Ano
- d) Ne
8. Zajímal/a jste se již dříve sam/a o integraci?
- c) Ano
- d) Ne
9. Kde sbíráte informace o integraci?
- f) Knihy
- g) Odborné časopisy
- h) Internet
- i) Nikde, nezajímám se
- j) Jiné
-
-
10. Zaujala Vás možnost integrace?
- e) Ano, velice mě oslovila
- f) Ano, ale ne mnoho
- g) Ne, ale přijímám ji
- h) Rozhodně ne
11. V čem spatřujete výhody integrace?
-
-
-
12. Doporučil/a byste integraci i jiným MŠ?
- c) Ano
- d) Ne
13. Jak hodnotíte způsob práce asistenta?
- Pracuje:
- a) Výborně
- b) Dobře
- c) Uspokojivě

- d) Průměrně
- e) Nekvalitně
- f) Velice neuspokojivě

14. Jak hodnotíte komunikaci mezi Vámi a asistentem?

- g) Výborná
- h) Dobrá
- i) Uspokojivá
- j) Průměrná
- k) Nekvalitní
- l) Velice neuspokojivá

15. Jak hodnotíte komunikaci s vedením MŠ?

- g) Výborná
- h) Dobrá
- i) Uspokojivá
- j) Průměrná
- k) Nekvalitní
- l) Velice neuspokojivá

16. Jak hodnotíte komunikaci s rodiči?

- g) Výborná
- h) Dobrá
- i) Uspokojivá
- j) Průměrná
- k) Nekvalitní
- l) Velice neuspokojivá

17. Jak přijímají děti ve třídě asistenta?

- g) Výborně
- h) Dobře
- i) Uspokojivě
- j) Průměrně
- k) Nekvalitně
- l) Vůbec nepřijímají

18. Jak přijímají děti ve třídě integrované dítě?

- g) Výborně
- h) Dobře
- i) Uspokojivě
- j) Průměrně
- k) Nekvalitně
- l) Vůbec nepřijímají

19. Máte pocit kvalitního platového ohodnocení, vzhledem k integraci která probíhá ve Vaší třídě?

- d) Ano
- e) Ne
- f) Neumím posoudit

20. Jaký je věk dětí, které jsou ve třídě?

- e) 3-4 roky
- f) 4-5 let
- g) 5-6 let
- h) Jiné.....
-

21. Jaký je počet dětí ve třídě?

.....

..

Dotazník pro ředitele MŠ

Vážená paní ředitelko/ řediteli,

jmenuji se Kristina Opřtová, studuji na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, obor Učitelství pro Mateřské školy. Téma mé bakalářské práce nese název Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte v MŠ. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který vytvoří podklad pro vypracování právě této práce.

Prosím Vás o velmi pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek. U otázek které nabízejí jednotlivé možnosti, Vámi vybranou možnost zaškrtněte. U otázek s volnou odpovědí, připište svůj názor.

Vámi poskytnuté informace jsou zcela anonymní! Data, získaná dotazníkem, poslouží pro statistické zpracování údajů o integraci a asistentech v oblasti západočeského regionu.

Předem Vám děkuji za Vaši spolupráci

Kristina Opltová

Dotazník:

1. Pohlaví: žena muž
2. Věk:
3. Pracovní zařazení podle smlouvy:
4. Nejvyšší dosažené vzdělání:
5. Místo pracovního působiště:
6. Jak dlouho působíte ve na postu ředitele/ky:
7. Odkud jste se dozvěděl/a o možnosti integrace?

.....

8. Jak velice se Vám zamlouvá možnost integrace?

- a) Ano, velice mě oslovila
- b) Ano, ale ne mnoho
- c) Ne, ale přijímám ji
- d) Rozhodně ne

9. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a pro aplikaci integrace ve Vaší MŠ?

.....
.....
.....

10. Doporučil/a byste integraci i jiným MŠ?

a) Ano

b) Ne

11. Odkud jste se dozvěděla o možnosti asistentské pomoci?

.....
.....
.....

12. Proč Vám přišla asistentská pomoc u integrovaných dětí přínosná?

.....
.....
.....

13. Na kolik hodnotíte svoje znalosti o integraci a asistenci?

a) Výborné

b) Dobré

c) Uspokojivé

d) Průměrné

e) Nekvalitní

f) Velice neuspokojivé

14. Jak hodnotíte způsob práce asistenta?

Pracuje:

g) Výborně

h) Dobře

i) Uspokojivě

j) Průměrně

k) Nekvalitně

l) Velice neuspokojivě

15. Kde jste hledal/a asistenta do Vaší MŠ?

.....
.....
.....

16. Nabízíte asistentovi další či doplňující možnosti vzdělání?

- a) Ano
- b) Ne

17. Jaké myslíte, že by měl mít asistent vzdělání?

- a) Základní
- b) Základní + kurz
- c) Střední pedagogické
- d) Střední + kurz
- e) Vyšší odborné
- f) Vysokoškolské

18. Máte pocit, že je asistentská práce přiměřeně platově ohodnocena?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nedovedu posoudit

19. Máte pocit smysluplného využití práce asistenta?

- a) Ano, určitě
- b) Ano
- c) Nejsem si jist/a
- d) Ne
- e) Rozhodně ne

20. Uvažoval/a jste o možnosti doplnění svých znalostí v oblasti integrace či asistence?

- a) Ano
- b) Ne

21. Jak hodnotíte komunikaci mezi Vámi a asistentem?

- m) Výborná
- n) Dobrá
- o) Uspokojivá

- p) Průměrná
- q) Nekvalitní
- r) Velice neuspokojivá

22. Podílíte se nějakým způsobem na práci asistenta?

- a) Ano

Jak.....

.....

- b) Ne

23. Jak hodnotíte komunikaci s rodiči?

- m) Výborná
- n) Dobrá
- o) Uspokojivá
- p) Průměrná
- q) Nekvalitní
- r) Velice neuspokojivá

24. Zajímají se rodiče nějakým způsobem o práci asistenta s jejich dítětem?

- a) Ano
- b) Ne

25. Probíhá v MŠ více možností integrace za podpory asistenta?

- a) Ano , s asistentem

Kolik:.....

.....

- b) Ano, bez asistenta

Kolik:.....

.....

- c) Ne, více integrací neprobíhá

26. Bylo nutné v MŠ vzhledem k integraci zajišťovat určité speciální podmínky?

- a) Ano

Jaké? (např. úpravy interiérů, edukační pomůcky, rehabilitační pomůcky, ...)

.....
.....
.....

b) Ne

27. Spolupracuje MŠ s jinými institucemi?

a) Ano

Kterými.....
.....
.....

b) Ne

28. Nastali v MŠ někdy problémy, či konflikty na podkladě integrace či asistence?

a) Ano

Jaké (např. s rodiči, pedagogy, dětmi, okolím, ...)
.....
.....
.....

b) Ne

29. Kde cítíte největší nedostatek asistentské problematiky?

f) Informovanost

g) Nedostatek materiálů

h) Komunikace mezi jednotlivými složkami

(SPC – rodina – legislativa – škola...atd.)

i) Nedostatečné legislativní, či právní ošetření

j) Jiné.....
.....

5 LITERATURA

- Hartl, P.; Hartlová, H.; Psychologický slovník; Praha 2004; Portál
- Jesenský, J. a kol.; Profesní příprava zdravotně postižené mládeže v integrovaných podmínkách; Praha 1992, Agrodat
- Kol. autorů; Co byste měli vědět o integraci a nevíte koho se zeptat; Praha 2003; Rytmus
- Monatová, L.; Pedagogika speciální; Brno 1997; MU
- Müller, O. a kol.; Dítě se speciálními zdravotními potřebami v běžné škole; Olomouc 2001; Univerzita Palackého v Olomouci
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha; Praha 2001; Tauris
- Průcha, J.; Walterová E.; Mareš, J.; Pedagogický slovník; Praha 1995; Portál
- Somr, M.; Úvod do metodologie a metod výzkumu; České Budějovice 2006, Johanus
- Svobodová, E.; Obsah a formy předškolního vzdělávání; České Budějovice 2007; Jihočeská Univerzita
- www.msmt.cz
- www.mvcr.cz